

Mk 6,30–44

1. To, že toto zvláštní vyprávění se stalo nejopakovanějším, v největším počtu verzí dosvědčeným příběhem o Ježíšovi, má do značné míry na svědomí evangelista Marek. On ve svém jinak relativně stručném vypsání Ježíšovy cesty vypráví tuto epizodu ve dvou verzích – a Matouš toto zdvojení převzal (ostatní dva evangelisté zachovali po jedné verzi). Marek tomuto zvláštnímu vyprávění, jak Ježíš z několika chlebů nalámal dostatek potravy pro tisíce strávníků, přikládá velký význam. Má být jakýmsi klíčem k *pochopení*. Když jsou v hned následujícím příběhu učedníci „ohromeni úžasem“ nad tím, že vidí Ježíše kráčet po rozbouraném moři jako svrchovaného pána všeho stvoření, poznamenává k tomu evangelista, že tento úžas plyne z toho, že „*nepochopili, jak to bylo s chleby*“, doslova „nepochopili nad chleby“ nebo „o chlebech“ (6,52).

Ale co měli pochopit? K čemu *nás* má jejich nepochopení přivést? To Marek nikde výslovně neříká. A zdá se, že v této souvislosti chce především demonstrovat nechápavost učedníků. O kapitolu dále, poté, co učedníci zažijí podobnou událost znovu, vypyťává se jich Ježíš – opět na lodi, kde se domnívají, že s sebou nemají nic k jídlu – jestli si pamatují, jak to bylo se sbíráním zbylých nalámaných soust. Jednou se nasbíralo 12 košů přebyteků, podruhé 7. To si učedníci pamatují – ale chápou to? Nevíme. Ten příběh končí Ježíšovou otázkou: „Ještě nechápete?“ Spíš se zdá, že nechápou.

Ale znovu: co měli pochopit? Jaké tajemství má tento zvláštní příběh, s takovým důrazem v tradici připomínaný, odhalit? Chápeme to my? Patrně tušíme – a patrně správně: týká se to Ježíše samotného. Jaký je vztah Ježíše a chleba? Proč je to právě pod „způsobou“ chleba, v podobě pokrmu, jak si ho máme připomínat? Proč je právě stolování jádrem křesťanské bohoslužby? Co z toho odhaluje tento podivný příběh?

2. Je to příběh o zázraku – a ještě zvláštním zázraku: rozmnožení chleba. Něco naprosto neuvěřitelného, proti základním zákonům fyziky. Na tomto

záračném příběhu je průzračně patrná potřeba, kterou s příběhy o záracích máme: vedou nás do jakéhosi jiného světa, než je ten náš. A máme podezření, že je to svět tvořený jen lidskou fantazií, fantazií živěnou našimi touhami. Svět, v němž je možné, co nám, v našem světě je nemožné. Pohádky o záračném nasycení, o nějakém světě, kde je hojnost pro všechny, si lidé vyprávěli odedávna. „Hrnečku vař“ nebo „Stolečku prostři se“ připomínají ta všelijaká vyprávění o zemích, kde létají pečení holubi a v řekách teče víno, i v našich pohádkách. Také starý Izrael měl svoji verzi vyprávění o „zlatém věku“ – příběh o cestě pouští, kde Hospodin lid, který vedl, také živil ze svých zdrojů. Jeden rozdíl je v tom, že ten biblický příběh nepřetéká blahobytnou spokojeností, nýbrž je plný tvrdošíjného reptání této podivuhodné péči navzdory. Tím se poněkud přibližuje realitě, jak ji známe...

To je právě ten problém, který se záračnými příběhy máme: jak se vztahují k naší realitě, v níž nic takového nezažíváme – v níž pět chlebů zůstává pokrmem tak maximálně pro pět lidí. Ale můžeme se také zeptat: co je vlastně to *království Boží*, k němuž se ve své víře vztahujeme? Není to také „jiný svět“? (Nemyslím nutně „onen“ svět...) A co je víra? Není to vlastně jakási citlivost pro světlo, které z toho „jiného světa“ Božího království dopadá do světa našeho? Věříme ovšem – a v té víře se opíráme právě o Ježíše a jeho příběh, který neskončil v hrobě – že ten „jiný svět“ Božího království není výtvar naší fantazie, průmět našich přání a tužeb. Stejně tak však věříme, že naše přání, touhy, ano naše nouze tam nejsou popírány a drceny, nýbrž že tam docházejí naplnění. Jaké světlo tedy dopadá z tohoto příběhu o rozmnožení chlebů do našeho světa?

3. Začíná to slibně. Ježíš svým učedníkům slibuje *odpočinutí*. Odpočinutí na *pustém místě*. Odpočinutí od lidí, kteří k nim a k Ježíšovi stále *přicházeli a odcházeli*. Pořád někdo něco chtěl – a zase šel. Zřetelnou *nestálost* projevuje ten zástup. Lidé, kteří přicházejí po svém, se svými potřebami – a pak zase odcházejí. Dnes Ježíšovi učedníci, pravda, většinou nemají zkušenost s takovými davy, křesťanství alespoň v našem prostoru už dávno není a ještě dlouho asi nebude masová záležitost. Ale s podobnou vrtkavostí zájemců zkušenost máme. Může to být únavné. Tedy cesta za odpočinutím.

Jako na „klidná místa u vod“ plaví se na pusté místo přes vodu.

Jenže je to výprava nezdařená. Na tom „pustém“ místě, jakmile Ježíš vystoupí z lodi, setká se s *velkým zástupem* – jak velkým, dozvíme se na konci, když evangelista napočítá 5 tisíc (jen) mužů. Lidé si je našli i tady. A není to jediný příběh, v němž si zájemci Ježíše spolehlivě našli, i když jim nijak nenadbíhal. Třeba bychom z těchto zmínek mohli čerpat povzbuzení, když se někdy strachujeme, že nás lidé nenajdou, a snažíme se jim všelijak nadbíhat. Nás možná ne, ale Krista, tam kde je přítomen, ano.

Neříká se tu, co ti lidé, kteří se sem, na pusté místo *seběhli ze všech měst*, od Ježíše očekávají, ale on si diagnózu jejich nouze určil jednoznačně: vidí je jako *ovce bez pastýře*. Jako stádo, které neví, kam se vrtnout, ovce, které jsou v hledání potravy a nápoje značně nesamostatné, o jejich bezbrannosti před všelijakými vlky ani nemluvě.

A Ježíš se tedy těmto ovcím, také jim, pastýřem stává. Stává se jím tím, že je *učí*. To je v tomto i jiných Markových příbězích nepřehlédnutelné: to podle Marka Ježíš dělal hlavně. To lidem přinášel: své slovo. To je zdůrazněno právě i v tomto příběhu, v němž nakonec půjde o věci hmotné, o chléb a nasycení: na nouzi těch mnoha lidí, kteří jsou jako „ovce bez pastýře“ Ježíš reaguje na prvním místě slovem. To podle něj lidé potřebují – a to platí dodnes, jakkoli se nám to v evangelické církvi může zdát už trochu opotřebované, zastaralé, tradiční.

4. Ovšem, „nejen slovem Božím živ jest člověk“. To nám spolehlivě připomene kručení v břiše. V našem příběhu to nejdřív vypadá, že Ježíš na tuhle „přízemní“ pravdu trochu pozapomněl a že mu to učedníci musejí připomenout: *toto místo je pusté a je už pozdě – propusť je, ať si jdou do okolních dvorů a vesnic nakoupit něco k jídlu*. Vypadá to, že jsou to učedníci, kdo tu nezapomíná také na praktickou stránku života, zatímco Ježíš by jen učil a učil, věnoval se věcem duchovním. Ale považme, co mu učedníci navrhnou – a co on odmítá: *propusť je*. Rozpusť to tady a nech je, ať se postarají sami o sebe. Tam, kde začne jít o ty přízemní, hmotné věci – na to si přece každý vystačí sám. Učedníci vědí, jak na to: *ať si nakoupí*. Když přijde na ty přízemní, obyčejné, hmotné věci, společenství okolo Ježíše končí. *Propusť*

je. Však jsme před tím slyšeli: jsou to lidé, kteří „přicházeli a odcházeli“. Tak ať teď jdou...

Ježíš se tomu brání. Začal zástup učit – to je prvotní a zásadní způsob, jakým království Boží vstupuje do tohoto světa. Ale jakmile to začne vypadat, že v tom jde jen o věci „duchovní“ a v těch obyčejných že by měli lidé být ponecháni sami sobě, jakmile se začne zdát, že to království Boží jen jakási potrava pro duši, jakási utopie, která nemá s tímto světem a jeho obyčejnými, přízemními problémy co do činění, že to společenství jeho posluchačů má skončit tam, kde končí „duchovno“, Ježíš to odmítá. *Dejte jim najíst vy!*

Neujde nám, jak jsou tu učedníci fixováni na peníze. V nich vidí řešení. *Ať si jdou nakoupit.* A když jim Ježíš uloží, aby se o jídlo postarali oni, zase: *máme jít nakoupit za 200 denárů chleba...?* Není úplně jasné, jak to myslí, ale zdá se mi, že tím chtějí říci: „tolik peněz nemáme“. (200 denárů je víc než půlroční mzda...) My na to nemáme, jediné řešení je „každý za své“.

Ježíše však nezajímá jejich kupní síla. Ptá se jinak: kolik máte s sebou jídla? Zajímavé: tohle oni nevědí, musejí to teprve zjistit. Výsledek inventury je dosti chabý: 5 chlebů a dvě ryby. Počítáme-li, že učedníků bylo 12 (s Ježíšem 13), nebyla to ani dostatečná zásoba pro ně samotné. Byli tak chudí, nebo tak nepečliví? Nevíme. Důležité však zřejmě je, že se na Ježíšův pokyn ukázalo, že něco u sebe přece jen mají. Ten zázrak, který bude následovat, bude zázrak rozmnožení dělením, nikoli stvoření z ničeho. Žádná *creatio ex nihilo*, to bylo jen jednou a už se to nebude opakovat – poté, co jednou takto Bůh stvořil, už to nebude potřeba: zdroje tu jsou! To jen učedníci mají sklon je přehlížet pouze kvůli tomu, že jsou chabé a očividně nedostačující.

5. Pak přijde ten zázrak. Jak se to stalo, že z 5 chlebů se najedl mnohatisícihlavý dav a ještě zbylo víc, než měli na začátku? Záleží na tom, jak tu otázku myslíme. Racionálního vysvětlení nějakého mechanismu se tu nedobere-me (řadu pokusů si nicméně můžete přečíst v komentářích, zejména těch starších...). Jasné je tu jenom jedno: všechno se tu mění v okamžiku, kdy ty chleby bere do rukou Ježíš. Když učedníci to málo, co měli, vložili do jeho rukou. A to, co on s tím udělal, ze všeho nejvíc připomíná bohoslužbu: *vzal... vzdal díky... lámal... a dával učedníkům.*

To si můžeme pamatovat: bohoslužba je – nebo může být – tím zvláštním místem, kde se ten „jiný svět“ Božího království setkává, prostupuje s tím naším. A to nejen nějak duchovně, abstraktně, nýbrž také docela konkrétně a tělesně, tak že se to týká i žaludků – a to nejen našich, nýbrž také těch, kteří třeba jen přicházejí a odcházejí.

A můžeme se ptát: co to prakticky znamená vkládat ty naše omezené, většinou zcela nedostatečné zdroje do Ježíšových rukou. Odpovědi vám teď dávat nebudu. Vystačím s tím, že připomenu vám i sobě důležitost té otázky – i to, že konkrétní a praktické odpovědi jistě je možno najít. A zase znovu hledat. Učit se – třeba v různých variacích – s Kristovými nechápavými učedníky chápat, jak to bylo s chleby. „Rozumět nad chleby“.

Modlitba: Pane Ježíši Kriste, Pastýři dobrý, ty sis nás zamiloval víc než sebe, a tak se nám podáváš. Proměňující mocí své lásky vstupuješ do našich životů – a dáváš nám poznat, dals nám poznat, že to je moc větší než moc i bezmoc našich peněz a jiných prostředků. Prosíme, ujmej se stále nás i všech, kdo k tobě přijdou. Amen.